

волі. В цілому, інтелектуальна сфера неповнолітніх засуджених характеризується вузькістю кругозору, бідністю словникового запасу, та й той складається в основному з нецензурних слів. У вихованців недостатньо розвинута здатність аналізувати, виділяти загальне в явищах і предметах, порівнювати, групувати й класифікувати. Конкретне, ситуативне мислення явно переважає над абстрактним і відрізняється дуже низьким рівнем. У неповнолітніх спостерігається недостатній рівень знань про навколишній світ, оволодіння яким вважається нормою для їхнього віку. Очевидними є ознаки прояву інфантилізму.

Інфантильні вихованці безпечні, безтурботно відносяться до режиму, навчання і свого майбутнього, для них характерні, легковажність суджень, порушення стримуючих механізмів при здійсненні особистих бажань, недорозвиненість почуття відповідальності. Вони рухливі, непосидючі, не доводять розпочату справу до кінця, їх інтереси і увага нестійкі, а вчинки часто не відповідають віку. Їм притаманний моральний і правовий інфантилізм: байдуже ставлення до норм моралі й права, невимогливість до себе та інших, активна аморальна і протиправна поведінка. Ці особи не розкають в скоєному злочині і не переживають почуття провини, вважають покарання несправедливим.

Отже, розглянувши особистість неповнолітнього засудженого як комплекс взаємозв'язаних, взаємодоповнюючих індивідуальних психофізіологічних та соціально-психологічних компонентів можна назвати ряд психологічних особливостей, а саме:

- емоційна та волева сфери в більшості неповнолітніх засуджених сформовані слабо, характеризуються неврівноваженістю, імпульсивністю, упертістю, слабовіллям, розгальмуванням потягів;

- інтелектуальна сфера характеризується нестійкою активністю, скоріше - інтелектуальною пасивністю;

- найчастіше вихованець установи перебуває в таких психічних станах, як: недовіра, очікування, підозрілість, тривожність, дратівливість, безнадійність, пригніченість, відчай і фрустрація;

- вихованцям притаманний інфантилізм, що виявляється у домінуванні пасивних життєвих позицій, прогресі соціальної ригідності, незрілості життєвої платформи, переважанні дитячої рольової позиції, завищеній неадекватній самооцінці, уникненні відповідальності.

Пенсільванська і Оборнська тюремні системи - виправлення чи віддалення людини від цивілізованого життя

Квашук В.А., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ІКВС *Скриник Л.М.*

Пенітенціарні системи у своєму розвитку пройшли ряд етапів, для кожного з яких була характерна відповідна реалізація політики в області виконання покарання. Тюремні моделі включають в себе певні атрибути, засоби і методи фізичного та духовного впливу на особистість злочинця. Вони залежать від економічного і політичного ладу даної держави і цілей покарання.

В'язниці існують з незапам'ятних часів. До Нового часу вони були місцями попереднього ув'язнення, де злочинці очікували виконання страти, тілесного покарання або вигнання, а в ряді випадків - місяцями довічного ув'язнення

небезпечних державних злочинців. У цьому плані вони виконували функцію залякування інших осіб і самого злочинця. Якихось виховних цілей вони не переслідували. Тому і зовні одні тюрми являли собою кам'яні фортеці, інші скидалися на підземелля і льохи - глибокі ями, в які опускали злочинців.

Перша спроба до здійснення принципу виправлення була реалізована в Америці. У період зародження капіталістичних виробничих відносин з'являються перші каторжні тюрми, які використовують працю ув'язнених (у 1553 р. в Англії і у 1595 р. в Голландії). Залучення засуджених до праці починає визнаватися як засіб виправного впливу. Пенсільванська (Філадельфійська) тюремна система. У 1876 р. у Філадельфії (США, штат Пенсільванія) була відкрита тюрма із системою одиночного ув'язнення, яка називалася пенітенціарій (каяття). Засобами виправного впливу в цій тюрмі були визначені жорстка ізоляція злочинців в одиночних камерах, режим мовчання і тиші, одиночна праця в камері і читання релігійної літератури. Цілями тюремного ув'язнення називалися духовне відродження злочинця і спеціальна превенція.

Засуджений у пенітенціарій ходив у спеціальній формі з номером, у взутті на повстяній підшві (для беззвучного пересування). Ні імені, ні прізвища, ні терміну призначеного позбавлення волі, ні будь-яких інших даних про засудженого наглядач не повинен був знати. Для нього існував спеціальний номер і наглядачу не дозволялось вступати з ним в розмови. Абсолютне мовчання, абсолютна ізоляція від зовнішнього світу. Побачення, листування, отримання посилок або передач, отримання газет чи книжок не допускалися. У камері тільки одна книга - Біблія. Вихід з камери тільки у масці, щоб випадково зустрівшись в коридорах тюрми ув'язнені не змогли запам'ятати один одного. Прогулянкові дворики облаштовувались на одного ув'язненого. Лікарня у цих в'язницях формувалась у вигляді лікарняних одиночних камер з особливими двориками для прогулянки ув'язнених. Лазня була рядом одиночних камер з ваннами і душами. Церква складалася з багатьох рядів амфітеатром розташованих будочок, з яких в'язні не могли дивитися ні в бік, ні вгору, ні вниз на своїх сусідів, а бачили тільки священика. У церкві відбувалися і шкільні заняття, під час яких в'язні продовжували перебувати в одиночному ув'язненні.

Одиночне ув'язнення, доведене до абсурду, було пов'язане з важкими психічними захворюваннями ув'язнених. Після декількох років ув'язнення засуджений втрачає здатність до перебування на волі.

Людський мозок потребує підзарядки враженнями, нервовими імпульсами, інформацією. Їх відсутність веде до сенсорного «голоду» - психічним захворюванням з важкими незворотними наслідками. Самотність може породити галюцинації, втрату контролю за діями, різке зниження тону.

Творці філадельфійської системи велику увагу приділили архітектурі тюремних будівель. Теоретичні дослідження та практична експлуатація в'язниць призвели до вироблення декількох архітектурних рішень для в'язниць. Поодинокі в'язниці влаштовувалися зазвичай у вигляді декількох наповнених камерами корпусів, розташованих навколо центру у вигляді хреста (хрестоподібна система) або в'ялом (в'ялоподібна система). Були й в'язниці, побудовані у вигляді зірки (зіркоподібні або променісті).

Архітектурні канони, покладені в основу філадельфійської тюремної системи, з низкою модифікацій були перейняті й іншими тюремними системами. У 1820 р. в США (м. Оборн) виникла нова тюремна система, в якій спробували ослабити негативні властивості пенсільванської тюремної системи.

Оборнська тюремна система була створена у вигляді релігійної секти, виходила з того, що в основі злочинності лежить лінь, неробство, прагнення

людини ухилитися від роботи. Ув'язнені вночі містилися в окремих камерах, а вдень залучалися до роботи в загальних приміщеннях, система абсолютного мовчання збереглася. Навіть під час роботи розмови між ув'язненими суворо заборонялися. За порушення цієї заборони наглядач мав право суворо покарати винних. У таких випадках найчастіше застосовувалося перетин батогом, причому число ударів визначав наглядач, який не ніс відповідальності за понівечених і навіть смерть ув'язненого. Наглядач був зобов'язаний оперативно присікти порушення режиму і зафіксувати в дисциплінарному журналі число завданих батогом ударів. В умовах участі у спільних роботах великого числа ув'язнених порушення режиму мовчання зустрічалося часто.

Режим виконання покарання був надзвичайно суворий. Карцери були постійно переповнені, батоги застосовувалися часто, нерідко здійснювалося обмеження в раціоні харчування.

Оборнська тюремна система, виключивши абсолютну самотність, безсумнівно поліпшила процес виконання позбавлення волі. Ця система одержала широке поширення як в Америці, так і в Європі.

Після становлення оборнської тюремної системи в'язниці філадельфійської системи не зникли, але в режимні правила їх функціонування поступово вносилися деякі пом'якшувальні положення. Так, засудженим була дозволена робота в камерах. Більш того, не виключалося можливість і спільних робіт невеликими групами, але в масках, в обстановці повного мовчання, пом'якшувалась і заборона на контакт ув'язнених із зовнішнім світом.

Так, Пенсільванська і Оборнська системи занадто жорстокі, і обмежують права людини. Кожна людина має право на помилку та її виправлення. За кілька років перебуваючи в місцях позбавлення волі, людина усвідомлює багато чого. А якщо перебуває в умовах, які застосовувалися даними системами, то живим і здоровим звільнитися від покарання зможе, мабуть, один з десяти в кращому випадку. Якщо говорити про профілактику тяжких злочинів, то звичайно застосування даних систем може вплинути на зниження кількості даних злочинів та їх рецидивів. Але, у наш час все частіше трапляються випадки, коли людина відбувши частину покарання, доводить свою невинність або непричетність до цього злочину. І як реабілітуватися людині яка провела значну частину життя без своїх близьких, але ще й у таких суворих і страшних умовах.

Удосконалення системи психологічного забезпечення професійної діяльності працівників правоохоронних органів в умовах сучасних трансформаційних процесів

Кордік Д.В., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Мартенко О.Л.*

У сучасній Україні відбуваються значні перетворення, спрямовані на підвищення ефективності правоохоронної діяльності. Важливою умовою ефективною діяльності правоохоронних органів є психологічне супроводження особового складу, що зумовлює потребу вдосконалення системи психологічного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ (ОВС). Основними напрямками такого вдосконалення слід вважати розробку нормативної бази, яка визначає функціонування самої служби психологічного забезпечення ОВС, поліпшення організаційно-методичних засад діяльності практичних психологів ОВС, забезпечення їх власної професійної захищеності. Це дозволить підвищити ефективність дій психологів, їх безпосередньої участі у забезпеченні належного